

MONTESSORI EĞİTİMİ ALAN VE ALMAYAN OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARIN PROBLEM DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ¹

AN EXAMINATION OF THE PROBLEM BEHAVIOURS OF PRESCHOOL CHILDREN WITH AND WITHOUT MONTESSORI EDUCATION

Yasemin YÜCESAN
Karabük Üniversitesi
Çocuk Gelişimi Yüksek Lisans Öğrencisi
ysmnycsn1@gmail.com

Assoc. Prof. Dr. Arzu ÖZYÜREK
Karabük Üniversitesi
Çocuk Gelişimi Bölümü
a.ozyurek@karabuk.edu.tr

Received 29 May 2017- Accepted 30 September 2017
Gönderim 29 Mayıs 2017- Kabul 30 Eylül 2017

Öz: Bu araştırmada, Montessori eğitimi alan ve almayan okul öncesi dönem çocukların problem davranışlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubunu 2015-2016 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesindeki bir okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 4-6 yaş grubunda 30 çocuk ve Montessori Eğitimi verilen özel bir okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 30 çocuk (N=60) oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği (PKBS-2) kullanılmıştır. Ölçek, sınıftaki her çocuk için öğretmenleri tarafından doldurulmuştur. Verilerin analizinde Kruskal Wallis H ve Mann Whitney U testlerinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak; çocukların problem davranışlarının çocukların cinsiyeti, yaşı, anne-baba yaşı ve baba öğrenim durumundan anlamlı ölçüde etkilenmediği belirlenmiştir. Problem davranışların, anne öğrenim durumundan anlamlı ölçüde etkilendiği, devlet okuluna devam eden ve annesi üniversite mezunu olan çocukların Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği Anti Sosyal alt boyut puanlarının, diğerlerine göre anlamlı derecede düşük olduğu belirlenmiştir. Montessori okuluna devam eden çocukların devlet okuluna devam eden çocuklara göre, problem davranış görülme durumunun daha düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bulgular literatür bilgileri ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Montessori eğitimi, okul öncesi dönem, problem davranışlar.

Abstract: In this research, it is aimed to investigate the problem behaviors of pre-school children with and without Montessori education. The study group consisted of 30 children (N = 60) who attended a pre-school education institution in Montessori Education and 30 children in the 4-6 age group who were attending a pre-school education institution in the MoNE in the academic year of 2015-2016. Kindergarten and Nursery Behavior Scale (PKBS-2) was used to collect data. The scale is filled in by teachers for every child in the class. In the analysis of the data, Kruskal Wallis H and Mann Whitney U tests were used. As a result; it was determined that problem behaviors were not significantly affected by the gender, age, parental age and father education status of the children. It was determined that the scores of the Anti-Social Behavior Scale of Anti-Social Behavior Scale of the children whose problem behaviors were significantly influenced by the state of mother education and who were attending to the state school and whose mother was a university graduate were significantly lower than the others. It

¹ Bu çalışma, Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri tarafından desteklenen KBÜ-BAP-16/1-YL-089 no'lu proje kapsamında yapılan yüksek lisans tez çalışmasının bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu çalışma, USOS 2017'de sözel bildiri olarak sunulmuştur.

has been determined that children attending Montessori school have lower problem behaviours than children attending public school. Findings are discussed in the light of literature information.

Keywords: Montessori education, preschool period, problem behavior.

GİRİŞ

Okul öncesi dönemde, çocukların gelişimleri oldukça hızlı ve etkilidir. Bu dönem, çocukların gelişim alanlarının desteklemesi gereken kritik bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bu süreçte, çocuğun ilk çevresi olarak aile ortamı ve daha sonrasında dahil olduğu eğitim sisteminin önemi büyüktür. Okul öncesi eğitimin amacı, çocuğun tüm gelişim alanlarını destekleyecek ve hızlandıracak koşullar oluşturmak; aynı zamanda elverişsiz koşullardan gelen çocukların çevre koşullarını iyileştirerek eğitimde fırsat eşitliğini sağlamaktır (Akkaya, 2006: 16).

Montessori eğitim yaklaşımı gerek çocuğa bakış açısı gerekse izlediği yol bakımından birçok yönden farklı özellikler gösteren bir yaklaşımdır. İtalya’da doğan ve ilk kadın doktor olan Maria Montessori tarafından geliştirilmiş Montessori eğitim metodu, başlangıçta zihinsel yetersizliği olan çocuklar için geliştirilmiş olsa da normal gelişen çocukların eğitiminde de etkileri kanıtlanmış bir özellik göstermektedir. Çocuk eğitiminde öğretmenin öğretmesine karşı olan, çocuğun maddeleri keşfine dayanan eğitim ve sınıf baskısından uzak olma öğelerinin, içinde bulunduğu bir eğitim sistemidir (Martin, 1998: 21). Çocuk yeteneklerini duyarlılık döneminde kazanmakta ve bu doğrultuda kendi iç ve dış dünyası arasında olağanüstü sıkı bir bağ kurmaktadır. Çocuk için her şey kolay, heyecan verici ve yaşam doludur. Liderlik özelliğini kazanacak ve duysallık dönemi boyunca gerekli düzeyde yeteneklerin kazanılmasıyla, çocuğun ruh dünyasındaki yorgunluk ve ilgisizliğin üstündeki örtü de kalkacaktır (Bowlby vd., 1998: 19).

Montessori sınıflarında çocuklar istedikleri çalışmalarını yapabilmektedir. Sınıfta uyulması gereken kurallar sadece çalışma ve materyal kullanımıyla ilgilidir ve kurallar esneklik gösterebilir (Topbaş, 2014: 45). Öğrenme, temel olarak, Montessori Materyalleri aracılığıyla davranışta bulunarak etkin öğrenme ile gerçekleşmektedir. Etkin öğrenmeyi merkezine almayan diğer eğitim sistemlerine bakıldığında Montessori eğitimi bu alanda bir üstünlüğe sahip olma özelliği taşımaktadır (Öngören, 2008: 38). Montessori yöntemine uygun etkinliklerin ve Montessori araç-gereçlerinin 5-6 yaş döneminin gelişim özelliklerine ve okul öncesi eğitiminin amaç ve kazanımlarına ulaşması açısından oldukça önemli bir yöntemdir ve Montessori oyun materyallerinin kazanımların gerçekleşmesinde katkısı oldukça etkilidir (Beken, 2009: 114). Montessori felsefesinin eğitim anlayışı, çocukların ileride ortaya çıkacak olan tüm özelliklerinin bireylerde mevcut olduğu temeline dayanır (Aydın, 2012: 61). Çocuğun gelişiminin sağlıklı bir şekilde tamamlanması için bireyin duygusal ve ruhsal olarak da bağımsızlığını kazanması önemli bir rol oynamaktadır (Ergin & Köse, 2008: 47). Maria Montessori materyallerini; renk, şekil ebat özelliğine göre geliştirmiş ve materyallerin her birinden bu özelliklerden birinin bulunmasını sağlamıştır. Montessori’ye göre özelliklerin izolasyonu öğrenme sürecinde oldukça etkili ve yararlıdır (Erben, 2005: 44).

Montessori Materyalleri zamanı geldiğinde çocuklara öğretmenleri ya da diğer çocuklar tarafından bir kere tanıtılır ve bu doğrultuda çocuk materyalin amacına uygun olan çalışma şeklini öğrenir. Tasarlanmış olan her bir çalışma çocuğu daha ileri bir bilişsel seviyeye çıkarır (Yiğit, 2008: 83). Montessori pedagojisinde çocuk, hiç kimseden yardım almaksızın tek başına öğrendiği için ortamın düzeni oldukça önemlidir. Ortamın çocuğa göre düzenlenmesi gereklidir. Çünkü çocuk bilgiyi öğretmenden değil, kendi deneyimleri yoluyla ortamda bulunan materyallerden aldığından materyaller, ortamın en önemli unsurlarıdır (Durakoğlu, 2010: 54).

Montessori yaklaşımına yönelik olumsuz eleştiriler olsa da birçok kaynakta yöntemin başarısına vurgu yapılmaktadır. Özellikle okul öncesi dönem çocukların beceri ve yeteneklerini kullanmasında ve yeni beceriler kazanmasında, gelişimlerinin desteklenmesinde Montessori yaklaşımı etkili olabilir. Yapılan araştırmalar sonucundan okul öncesi dönemdeki çocukların problem davranışlarını engelleyebilmek için okul öncesi eğitim veren kurumların programlarında çocukların sosyal becerilerini artırabilecek ve aynı zamanda destekleyecek bir eğitim programının uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Problem davranışın ortadan kaldırılabilmesi için planlı ve programlı bir çalışma gereklidir (Özbey, 2009: 513). Problem davranış, bireyin kendisine ve çevresine karşı zararlı olduğu tutum ve davranışları nedeniyle sosyal ortamların dışında yer almasına neden olacak davranışlar olarak tanımlanabilmektedir (Sucuoğlu vd., 1990; Kanlıkılıçer, 2005: 11). Problem davranışların görülme sıklığı ve devamlılık süresi uzun olduğu takdirde bireyin okul yaşantısına devam etmesini zorlaştırarak okuldan ayrılmasına sebebiyet verebilir (Keenan ve Wakschling, 2003: 5). Problem davranışlar sergileyen çocuklar, sosyal ve duygusal gelişimlerinde sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar (Çelik, 2012: 11).

Bireyler davranışlarını sosyal ortamda yaşantısında denge kurabilmek için düzenlerler. Farklı bir pencereden bakıldığında, birey için anlamsız olarak görülmeyen bir davranış, başkalarınca anlamsız ve sorunlu bir davranış olarak görülebilmektedir (Çağlar, 1981: 20). Dışa yönelimli yapıya sahip çocuklar, öfke kontrolü sağlayamama, problem davranışlar sergileme, sosyal beceriler yönünden etkin olamama, aşırı hareketlilik ve dikkat dağınıklığı gibi birçok olumsuz davranışlarda bulunmaktadır. Diğer çocuklarla karşılaştırıldığında dikkat ve ilgi sürelerinin az olduğu, etkinliklere geçiş sürelerinin kısa olduğu belirtilmektedir (Karaoğlu, 2011: 10). İçe yönelim davranış problemleri ise anksiyete, mükemmeliyetçilik, depresyon, obsesif düşünce şemaları, karşılanmamış beklentilerle ilgili problem yaşama, katı düşünme biçimi ve rutinlerde değişiklik olduğuunda problem yaşama olarak ele alınabilir (Özbey, 2009: 45).

Alan yazında konuyla ilgili olarak okul öncesi dönem çocukların davranış problemlerinin aileleri ve öğretmenleri tarafından değerlendirilmesinin (Uyanık Balat vd, 2008), okul öncesi öğretmenlerinin, sınıflarında eğitime devam eden 36-72 aylık çocukların göstermiş oldukları davranış problemlerine ilişkin görüşlerin ve problem davranışlarla başa çıkma stratejilerinin (Yumus, 2013), okul öncesi yaş grubundaki çocukların davranış problemlerinin (Zupan vd., 2000; Sadık, 2002; Kanlıkılıçer, 2005; Özey ve Alisinanoğlu, 2009; Şehirli, 2007), çocukların davranış problemlerinde babanın eğitim düzeyinin etkisinin (Alisinanoğlu ve Kesiciođlu, 2010) incelendiği çalışmalara

rastlamak mümkündür. Fakat MEB ve Montessori yaklaşımına göre eğitim alan çocukların davranış problemlerinin karşılaştırıldığı (Keçeçioğlu, 2015) bir çalışmaya raslanmıştır. Bu çalışmada ise, Montessori eğitiminin okul öncesi yaş grubu çocukların problem davranışları üzerine etkisini incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın problem ve alt problemleri aşağıda verilmiştir.

Problem:

Montessori ve devlet okuluna devam eden okul öncesi çocukların davranış problemleri nasıldır?

Alt problemler:

- Montessori ve devlet okuluna devam eden okul öncesi çocukların davranış problemleri cinsiyet ve yaş değişkenine göre nasıldır?
- Montessori ve devlet okuluna devam eden okul öncesi çocukların davranış problemleri anne-babalarının öğrenim durumuna göre nasıldır?
- Okul öncesi dönemde Montessori eğitimi alan ve normal eğitim alan çocukların problem davranışları arasında fark var mıdır?

1. YÖNTEM

1.1. Araştırma Modeli

Çalışma, bir durumu var olduğu gibi tanımlamayı ve değişkenler arasındaki ilişkiyi saptamayı amaçladığı için betimsel tarama modelindedir (Kaptan, 1998). Betimsel çalışmalarda, bir değişkene ait sayısal değerlere dayalı sonuçlar ele alınmaktadır (Büyüköztürk, 2014). Çalışmada mevcut duruma herhangi bir müdahalede bulunulmayıp olduğu gibi betimlenmeye çalışılmıştır.

1.2. Çalışma Grubu

Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi, araştırmanın amaçları doğrultusunda evrenin sorununa en uygun bir kesimi gözlem konusu yapmak anlamına gelmektedir (Sencer, 1989). Bu çalışmada, çalışmanın amacı doğrultusunda, öncelikle 2015-2016 öğretim yılı ikinci yarısında Samsun İli İlkadım İlçesi'nde Montessori eğitim alan 4-6 yaş grubu 30 çocuğa ve sonrasında aynı sayıda devlet okuluna giden çocuğa ulaşılmıştır. Çalışma grubu 25'i kız, 35'i erkek olmak üzere toplam 60 çocuktan oluşmuştur.

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği” kullanılmıştır. Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği (Preschool and Kindergarten Behaviour Scales (PKBS-2), Merril (2003) tarafından geliştirilmiş, Türkiye’de geçerlik ve güvenilirlik çalışması Alisinanoğlu ve Özbey tarafından yapılmıştır (Özbey ve Alisinanoğlu, 2009). Ölçek, 4'lü Likert tipinde olup Sosyal Beceri Ölçeği ve Problem Davranış Ölçeği olmak üzere iki bağımsız ölçekten oluşmaktadır. Bu araştırmada, Problem Davranış Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek Dışa Yönelim, İçe Yönelim, Anti Sosyal ve Ben Merkezci olmak üzere dört faktörden

oluşmaktadır. Problem Davranış Ölçeği'nde "öfke nöbeti geçirir ya da aşırı tepki gösterir kızgın olduğunda bağırır ya da çığlık atar" şeklinde çocuklarda problem olabilecek davranışları tanımlayan maddeler yer almaktadır. Problem Davranış Ölçeği birinci faktör için yapı güvenirliği .96, açıklanan varyans .62; ikinci faktör için yapı güvenirliği .90 açıklanan varyans .65, üçüncü faktör için yapı güvenirliği .89, açıklanan varyans .73, dördüncü faktör için yapı güvenirliği .75, açıklanan varyans .51 olarak saptanmıştır. Problem Davranış Ölçeği birinci faktörün Cronbach Alfa değeri. 95, ikinci faktörün Cronbach Alfa değeri. 87, üçüncü faktörün Cronbach Alfa değeri. 81, dördüncü faktörün Cronbach Alfa değeri .72; Problem Davranış Ölçeği toplam Cronbach Alfa değeri .96 olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınan yüksek puanlar problem davranışların fazla olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

1.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada okul öncesi öğretmenlerine "Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği-AADÖ" verilmiş ve çocuklara ilişkin gözlemleri doğrultusunda doldurulmaları istenmiştir. Veriler SPSS 20 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde, çalışma grubunda yer alan birey sayısının azlığı ve normallik varsayımlarının karşılanmayışı nedeniyle Kruskal Wallis H ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2014). Verilerin analizinden elde edilen sonuçlar yorumlanırken, anlamlılık düzeyi olarak 0,05 kullanılmıştır.

2. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda Montessori ve devlet okuluna devam eden çocukların cinsiyet ve yaşlarına, anne-baba öğrenim durumlarına göre problem davranış durumları aktarılmıştır. Sonrasında, araştırmanın hipotezi doğrultusunda, çocukların devam ettiği okul türüne göre davranış problemleri bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 1'de çocukların AADÖ puanlarının cinsiyete göre Mann Whitney U Testi ve Tablo 2'de yaşlarına göre Kruskal Wallis H test sonuçları verilmiştir.

Tablo 1: Çocukların AADÖ Puanlarının Cinsiyete Göre İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	Montessori Okulu				M.W.U. Testi		Devlet Okulu				M.W.U. Testi	
		N	$\bar{X}$	Ss	Sıra Ort.	Z	p	N	$\bar{X}$	ss	Sıra Ort.	Z	P
Dışa Yönelim	Kız	14	20,00	6,95	15,04	-0,280	0,780	11	24,91	5,72	11,91	-1,703	0,089
	Erkek	16	19,88	5,49	15,91			19	33,26	12,33	17,58		
İçe Yönelim	Kız	14	5,00	1,34	16,29	-0,706	0,480	11	9,18	2,86	15,95	-0,217	0,828
	Erkek	16	5,13	0,34	14,81			19	9,21	4,18	15,24		
Anti Sosyal	Kız	14	3,50	0,94	16,39	-0,702	0,482	11	3,45	0,69	12,00	-1,767	0,077
	Erkek	16	3,25	0,58	14,81			19	4,74	2,08	17,53		
Ben Merkezci	Kız	14	4,00	1,41	17,64	-1,542	0,123	11	7,36	1,91	17,95	-1,171	0,242
	Erkek	16	3,31	0,79	13,63			19	6,47	2,82	14,08		
Toplam	Kız	14	33,00	8,02	16,14	-0,381	0,703	11	44,91	7,29	12,27	-1,530	0,126
	Erkek	16	31,56	5,94	14,94			19	53,68	17,08	17,37		

Tablo 1'e göre, çocukların AADÖ toplam puanı ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$). Buna göre, çocukların problem davranışlarının onların cinsiyetinden anlamlı ölçüde etkilenmediği söylenebilir.

Tablo 2: Çocukların AADÖ Puanlarının Yaşa Göre İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	Montessori Okulu				K.W.H Testi				Devlet Okulu				K.W.H. Testi	
		N	$\bar{X}$	Ss	Sıra Ort.	H	p	N	$\bar{X}$	ss	Sıra Ort.	H	p		
Dışa Yönelim	4 yaş	9	18,89	3,02	15,61	0,463	0,794	5	26,80	8,29	12,80	1,020	0,601		
	5 yaş	16	21,25	7,88	16,16			21	30,10	11,26	15,52				
	6 yaş	5	17,60	1,67	13,20			4	35,00	14,02	18,75				
İçe Yönelim	4 yaş	9	5,11	0,33	14,61	0,313	0,855	5	12,40	4,04	22,7	4,685	0,096		
	5 yaş	16	5,44	1,26	15,88			21	8,81	3,40	14,64				
	6 yaş	5	5,20	0,45	15,90			4	7,25	3,20	11,00				
Anti Sosyal	4 yaş	9	3,22	0,44	15,00	0,884	0,643	5	5,40	2,88	18,20	1,139	0,566		
	5 yaş	16	3,38	0,89	15,00			21	4,00	1,55	14,45				
	6 yaş	5	3,60	0,89	18			4	4,25	1,26	17,63				
Ben Merkezci	4 yaş	9	3,89	1,27	17,56	2,766	0,251	5	7,00	3,08	15,90	0,341	0,843		
	5 yaş	16	3,69	1,25	15,75			21	6,90	2,62	15,86				
	6 yaş	5	3,00	0	11,00			4	6,00	1,41	13,13				
Toplam	4 yaş	9	31,11	3,92	15,72	1,025	0,599	5	51,60	16,50	15,00	0,140	0,932		
	5 yaş	16	33,75	8,76	16,47			21	49,81	14,96	15,33				
	6 yaş	5	29,40	2,19	12,00			4	52,50	15,50	17,00				

Tablo 2'ye göre, çocukların Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı ile yaşları arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$). Buna göre, çocukların problem davranışlarının onların yaşlarından anlamlı ölçüde etkilenmediği söylenebilir.

Tablo 3'te anne öğrenim durumu, Tablo 4'te baba öğrenim durumu ile çocukların problem davranışları arasındaki farka ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 3: Çocukların AADÖ Puanlarının Anne Öğrenimine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne öğrenim	Montessori Okulu				M.W.U. Testi		Devlet Okulu				M.W.U. Testi	
		N	$\bar{X}$	Ss	Sıra Ort.	Z	p	N	$\bar{X}$	ss	Sıra Ort.	Z	P
Dışa Yönelim	Lise ve altı	7	22,29	9,57	16,57	-0,381	0,703	24	30,46	11,68	15,46	-0,05	0,959
	Üniversite	23	19,22	4,67	15,17			6	29,17	9,02	15,67		
İçe Yönelim	Lise ve altı	7	5,00	0	13,00	-1,325	0,185	24	9,67	3,82	16,52	1,283	0,199
	Üniversite	23	5,39	1,08	16,26			6	7,33	2,66	11,42		
Anti Sosyal	Lise ve altı	7	3,14	0,38	13,93	-0,729	0,466	24	4,54	1,91	17,04	2,046	0,041*
	Üniversite	23	3,43	0,84	15,98			6	3,17	0,41	9,33		
Ben Merkezci	Lise ve altı	7	3,57	1,51	13,71	-0,758	0,449	24	6,88	2,69	15,67	0,209	0,834
	Üniversite	23	3,65	1,07	16,04			6	6,50	1,87	14,83		
Toplam	Lise ve altı	7	34,00	10,86	15,43	-0,025	0,980	24	51,54	15,75	15,85	0,441	0,659
	Üniversite	23	31,70	5,41	15,52			6	46,17	9,70	14,08		

* $p<0,05$

Tablo 3'e göre devlet eğitimine devam eden çocukların AADÖ Anti Sosyal alt boyut puanı bakımından anne öğrenim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Annesi üniversite mezunu olan çocukların anti sosyal alt boyut puanı ($\bar{X} = 3,17$), annesi lise ve altı mezunu olanlara göre ($\bar{X} = 4,54$) anlamlı derecede düşüktür. Buna göre, devlet okuluna devam edip annesi üniversite mezunu olan çocukların anti sosyal davranış problemlerinin, diğer çocuklara göre daha düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 4: Çocukların AADÖ Puanlarının Baba Öğrenimine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Baba öğrenim	Montessori Okulu				M.W.U. Testi		Devlet Okulu				M.W.U. Testi	
		N	$\bar{X}$	Ss	Sıra Ort.	Z	p	N	$\bar{X}$	ss	Sıra Ort.	Z	P
Dışa Yönelim	Lise ve altı	7	22,29	9,57	16,57	-0,381	0,703	20	31,50	12,21	16,25	-0,661	0,508
	Üniversite	23	19,22	4,67	15,17			10	29,60	8,29	14,00		
İçe Yönelim	Lise ve altı	7	5,00	0	13,00	-1,325	0,185	20	9,60	4,03	16,15	-0,578	0,563
	Üniversite	23	5,39	1,08	16,26			10	8,40	2,95	14,20		
Anti Sosyal	Lise ve altı	7	3,14	0,38	13,93	-0,729	0,466	20	4,40	1,79	16,48	-0,915	0,360
	Üniversite	23	3,43	0,84	15,98			10	4,00	1,89	13,55		
Ben Merkezci	Lise ve altı	7	3,57	1,51	13,71	-0,758	0,449	20	6,70	2,64	14,98	-0,466	0,642
	Üniversite	23	3,65	1,07	16,04			10	7,00	2,40	16,55		
Toplam	Lise ve altı	7	34,00	10,86	15,43	-0,025	0,980	20	52,20	16,09	16,33	-0,727	0,467
	Üniversite	23	31,70	5,41	15,52			10	47,00	11,61	13,85		

Tablo 4'e göre, çocukların AADÖ toplam puanı ile babaların öğrenim durumu arasında anlamlı bir fark yoktur ($p > 0,05$). Buna göre, çocukların problem davranışlarının babalarının öğrenim durumundan etkilenmediği söylenebilir.

Tablo 5'te çocukların devam ettiği okul türüne göre problem davranışları arasındaki farka ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 5: Çocukların AADÖ Puanlarının Okul Türüne Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Okul Türü	n	$\bar{X}$	ss	Sıra Ort.	Z	p
	Devlet Okulu	30	30,20	11,07	40,98		
İçe Yönelim	Montessori Okulu	30	5,30	0,95	19,32	-5,323	0,001*
	Devlet Okulu	30	9,20	3,70	41,68		
Anti Sosyal	Montessori Okulu	30	3,37	0,76	25,68	-2,455	0,014*
	Devlet Okulu	30	4,27	1,80	35,32		
Ben Merkezci	Montessori Okulu	30	3,63	1,16	18,95	-5,291	0,001*
	Devlet Okulu	30	6,80	2,52	42,05		
Toplam	Montessori Okulu	30	32,23	6,9	17,93	-5,587	0,001*
	Devlet Okulu	30	50,47	14,76	43,07		

Tablo 5'e göre, AADÖ anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Montessori eğitimi alan çocukların Dışa Yönelim, İçe Yönelim, Anti Sosyal, Ben Merkezci alt boyut ve ölçek toplam puanı normal eğitime devam eden çocuklara göre anlamlı derecede düşüktür. Buna göre, Montessori eğitimi alan çocukların, problem davranış gösterme

durumlarının normal okula devam eden çocuklardan daha düşük düzeyde olduğu söylenebilir.

3. TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen sonuçlar sırasıyla verilerek tartışılmıştır.

Çalışmada, çocukların problem davranışlarının onların cinsiyeti ve yaşlarından anlamlı ölçüde etkilenmediği belirlenmiştir. Çalışma bulgularıyla benzer olarak, Sadık (2002) okul öncesi eğitim veren sınıflarda karşılaşılan problem davranışları incelediği çalışması sonucunda yaş gruplarına göre problem davranışların farklılık göstermediğini belirlemiştir. Çalışma bulgularından farklı olarak Kanlıklıçer (2005) ise yaptığı araştırmada, çocukların yaşları ile davranış problemleri arasındaki ilişkiye bakmış, 6 yaş grubunun daha küçük yaş gruplarına göre daha fazla problem davranış gösterdiklerini ifade etmiştir. Şehirli (2007), 5-6 yaş grubu çocukların yaşları ile istenmeyen davranışları arasındaki ilişkiyi karşılaştırdığı araştırma sonucunda 5 yaş grubundaki çocukların 6 yaş grubundaki çocuklara göre sosyal kaygı davranışlarının daha fazla olduğunu belirlemiştir. Özbey ve Alisinanoğlu (2009), okul öncesi çocukların problem davranışlarının çocukların cinsiyetinden anlamlı düzeyde etkilendiklerini, erkek çocukların kız çocuklara oranla daha fazla problem davranışa sahip olduklarını belirlemiştir. Bu sonuçların araştırma bulgularından farklı olduğu söylenebilir.

Çalışmada baba öğrenim durumunun çocukların davranış problemleri üzerinde anlamlı etkisi olmadığı, devlet okuluna devam edip annesi üniversite mezunu olan çocukların anti sosyal davranış problemlerinin, diğer çocuklara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu bulgudan farklı olarak Özbey ve Alisinanoğlu (2009), çalışmalarında, çocukların problem davranışlarının anne öğrenim düzeyinden etkilenmediğini, baba öğrenim düzeyinden etkilendiğini belirlemiştir. Babası ilköğretim ve lisansüstü mezunu olan çocukların problem davranışlarının diğer çocuklardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Farklı değişkenler, çocuklardaki davranış problemleri üzerinde etkili olabilmektedir. Bunların başında yetişkin tutumlarının geldiği söylenebilir. Özbey (2009) yaptığı araştırma sonucunda okul öncesi eğitim alan çocukların problem davranışlarında öğretmenlerin çeşitli özelliklerinden etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin çocuklara sözel olarak ifade ettikleri olumlu davranış biçimlerinin uygulamaya dönük kısmında, çocukların öğretmenlerin sınıflardaki tutum ve davranışlarını model aldığı ifade edilebilir. Okul öncesi dönemde davranışların model alma yoluyla kazanıldığı düşünüldüğünde hem öğretmenlerin hem de ailelerin sergiledikleri davranışlara dikkat etmeleri gerekmektedir.

Yapılan çalışmada, Montessori eğitimi alan çocukların problem davranış ölçeği toplam puanı normal eğitime devam eden çocuklara göre anlamlı derecede düşük olduğu belirlenmiştir. Keçeçioğlu (2015) yaptığı araştırmada, MEB programına göre eğitim alan çocukların davranış problemlerinin Montessori yaklaşımına göre eğitim alan çocuklardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Montessori eğitiminin içinde yer

alan “düzen duygusu” ile düzenin devamlılığını sağlamak suretiyle bireye sorumluluk vererek aldığı sorumluluğu yerine getirmesine olanak sağlamak çocukların davranış problemlerini azaltmada etkisinin olduğu ifade edilebilir (2011: 143). Bu araştırmanın, çalışma bulgularını desteklediği görülmektedir. Montessori eğitimi modelinde yer alan sessizlik alıştırmalarının ve düzen duygusu çalışmalarının eğitim ve öğretimle planlanarak sunulması, kazanılması beklenen davranışın çocuk tarafında da kabul edilerek uygulanmasına rehberlik etmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç olarak, çocuk ve yetişkinlere ilişkin bazı değişkenlerin çocukların problem davranışları üzerinde etkili olduğu bilinse de bu çalışmada çocukların cinsiyet ve yaşı ile baba öğrenim durumunun onların problem davranışları üzerinde etkisi olmadığı, anne öğrenim durumunun ise etkili olabileceği bulunmuştur. Çalışmada, Montessori eğitim modelinin çocukların problem davranışlarını azaltmada etkili bir eğitim modeli olduğu sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Çocukların eğitiminde farklı öğretim yöntem ve modellerinden yararlanılabilir. Okul öncesi eğitim programı, eklettik bir yapıya sahiptir ve öğretmene kullanacağı yöntemler konusunda esneklik tanımaktadır. Montessori veya farklı eğitim yaklaşımlarının olumlu özelliklerinden yararlanılarak çocukların problem davranışlarını önlemek veya mevcut problemlerini azaltmak amacıyla mevcut okul öncesi eğitim programına adapte edilebilir.
- Benzer bir çalışma farklı illerde, farklı çalışma gruplarıyla yapılarak sonuçlar karşılaştırılabilir.
- Deney ve kontrol gruplu çalışmalar yapılarak, değişkenler kontrol altında tutulabilir, ön test- son test verileri karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

Akkaya, S. (2006), “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Fen ve Doğa Etkinliklerinin Çocukların Problem Çözme Becerilerine Etkisi Konusunda Öğretmen Görüşleri”, *Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü – İlköğretim Anabilim Dalı*, Yüksek Lisans Tezi.

Alisinanoğlu, F. & Kesecioğlu, O. S. (2010), “Okul öncesi dönem çocukların davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi”, *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(1): 93-110.

Aydın, İ. (2012), *Alternatif Okullar*, Pegem Akademi, Ankara.

Beken, S. (2009) “Montessori Yöntemi Etkinliklerinin 5-6 Yaş Çocuklarının El becerilerinin Gelişimine Etkisi”, *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü- İlköğretim Anabilim Dalı*, Yüksek Lisans Tezi.

- Bowlby, J, Winnicott, W. D, Montessori, M, Kaplan, J. L. & Bettelheim, B. (1998), *Çocukları Anlamak* (Çev., A. Yazıcı), Gendaş Yayın, İstanbul.
- Büyüköztürk Ş. (2014), *İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorumu*, Pegem Akademi Ankara.
- Çağlar, D. (1981), *Uyumsuz Çocuklar ve Eğitimi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları Ankara.
- Çelik, S. (2012), “Problem Davranışları Önlemeye Yönelik Başarıya İlk Adım Erken Eğitim Programı Anaokulu Versiyonunun Etkililiği”, *Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü- Özel Eğitim Anabilim Dalı*, Yüksek Lisans Tezi.
- Durakoğlu, A. (2010), “Maria Montessori’ye Göre Çocuğun Doğası ve Eğitimi”, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü- Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı*, Doktora Tezi.
- Durakoğlu, A. (2011), “Maria Montessori’ye Göre Okul Öncesi Çocukluk Döneminin Özellikleri”, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(16): 133-145.
- Erben S. (2005), “Montessori Materyallerinin Zihin Engelli ve İşitme Engelli Çocukların Alıcı Dil Gelişiminden Görsel Algı Düzeyine Etkisi”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü- Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı*, Yüksek Lisans Tezi.
- Ergin, K.H. & Köse, S. (2008), “Zekâ Türüne Göre Çocuk Eğitimi”, *Hepsi Çocuk Yayınevi*, İstanbul.
- Kanlıkılıçer, P. (2005), “Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği Geçerlilik Güvenirlik Çalışması”, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü- Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı*, Yüksek Lisans Tezi.
- Kaptan, S. (1998), *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Geliştirilmiş 11.Baskı, Tekışık Web Ofset, Ankara.
- Karaoğlu, M. (2011), “Başarıya İlk Adım Erken Müdahale Programının 5-6 Yaş Grubu Çocuklarının Problem Davranışlarına, Sosyal Becerilerine ve Akademik Etkinliklerle İlgilenme Sürelerine Olan Etkisi”, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü- İlköğretim Anabilim Dalı*, Doktora Tezi.
- Keçecioğlu, Ö. (2015),” Okul Öncesi Eğitim Programı ve Montessori Yaklaşımına Göre Eğitim Alan 5 Yaş Çocukların Sosyal Becerilerinin İncelenmesi”, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü- İlköğretim Anabilim Dalı*, Yüksek Lisans Tezi.
- Keenan, K. & Wakschlag, L. (2003), “Identifying Behaviour Problems in Young Children”, *Bulletin of The Centre of Excellence for Early Childhood Development*, 2(1): 5.
- Martin, J. R. (1998), *Okul Yuvası Çocuk Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar*, (Çev., Y. Gürsel), Gendaş Yayınları İstanbul.
- Merril, K. W. (2003), *Preschool and Kindergarten Behavior Scales*, Second Edition. Examiner’s Manual, Pro-ed. An International Publesher.

- Öngören, S. (2008), “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 4-5 Yaş Grubu Çocuklarına Geometrik Şekil Kavramı Kazandırma Montessori Eğitim Yönteminin Etkililiği”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü- Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Anabilim Dalı*, Yüksek Lisans Tezi.
- Özbey, S. (2009), “Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlik Çalışması ve Destekleyici Eğitim Programının Etkisinin İncelenmesi”, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü- Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı*, Doktora Tezi.
- Sadık F. (2002), *Sınıf İçindeki Problem Davranışların Nedenleri*, Eğitim Araştırmaları.
- Sencer, M. (1989), *Toplumbilimlerinde Yöntem*, Beta Basım İstanbul.
- Sucuoğlu, B., Gümüştü, Ş. & Pişkin, Ü. (1990), “Fiziksel Egzersizlerin Saldırgan Davranışlar Üzerindeki Etkisi”, *Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi*, Ankara, ss. 260-270.
- Şehirli, N. (2007), “Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği’nin geliştirilmesi ve bazı değişkenlere göre incelenmesi”, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü- Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı*, Yüksek Lisans Tezi.
- Topbaş, E. (2014), *Montessori Yöntemiyle Çocuk Eğitimi*, Panama Yayıncılık Ankara.
- Uyanık, B. G., Şimşek, Z. & Akman, B. (2008), “Okul Öncesi Eğitim alan Çocukların Davranış Problemlerinin Anne ve Öğretmen Değerlendirilmeleri Açısından Karşılaştırılması”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34): 263-275.
- Yiğit, T. (2008), “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Montessori ve Geleneksel Öğretim Yöntemlerini Alan Çocukların Sayı Kavramını Kazanma Davranışlarının Karşılaştırılması”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü- İlköğretim Anabilim Dalı*, Yüksek Lisans Tezi.
- Zupan, M. Gril, A. & Kav, T. (2000), “ The Slovenian Version of The Social Competence and Behaviour Evaluation Scale Preschool Edition”, The Second Preliminary Validation, *Horizons of Psychology*, 9(4): 7-23.

Yasemin Yücesan, 2012 yılında Kafkas Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliğinden mezun oldu. Daha sonra özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde çalışmaya başladı. 2015 yılında Karabük Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümünde yüksek lisansa başladı. 2017 yılında mezun oldu. Kapadokya Üniversitesinde Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktadır.

Yasemin Yücesan graduated from Kafkas University Preschool Teacher Training School in 2012. Then she started working at a special education and rehabilitation center. She

graduated from Karabük University, Department of Child Development and Education in 2015. She graduated in 2017. She is a lecturer at Cappadocia University.

Arzu Özyürek, 1972'de Samsun'da doğdu. Lisans eğitimini Gazi Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Eğitimi Bölümü'nde tamamladı. Yüksek Lisansını 2004'te ve doktorasını 2009'da Gazi Üniversitesi Çocuk Gelişimi bölümünde yaptı. 2013 yılında doçent ünvanını aldı. 2009 yılından itibaren Karabük Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Çocuk gelişimi, okul öncesi eğitim, ebeveyn tutumları, anne-baba eğitimi, problem çözme ve sosyal beceriler, çocuklarda bellek gelişimi vb. konularda İngilizce ve Türkçe farklı akademik dergilerde yayınları bulunmaktadır. Lisans ve yüksek lisans düzeyinde aile eğitimi ve katılımı, çocuk edebiyatı, öğretim ilke ve yöntemleri, bilişsel gelişim, aile içi şiddet, çocuk ve oyun, çocuk gelişiminde yeni yaklaşımlar gibi dersleri yürütmektedir.

Arzu Özyürek, she was born in Samsun in 1972. She received a bachelor's degree from Gazi University, in Child Development and Preschool Education in 1995. She obtained her master's degree in 2004 and PhD in 2009 in Child Development from Gazi University. She was appointed associate professor in 2013. She has been working as a teaching staff at Karabuk University in Karabük since 2009. She has several studies and papers published in various academic journals in English and in Turkish in child development, preschool education, parent attitudes, father-mother education, problem solving and social skills, children's memory development and others. She teaches undergraduate and graduate level courses on parent's education and participation, children literature, teaching principles and methods, cognitive development, child and play, violence in family new approaches to child development.